

# Toleranca in strpnost: nepopoln prevod



ALJOŠA KRAVANJA

**»Nestrpnost« je zanimiva beseda. Nestrpen je v izvornem smislu tisti človek, ki ne zna potrpeti v zamudnih okoliščinah. »Ne bodi tako nestrpen,« rečemo nepotrpežljivemu otroku v dolgi vrsti.**

A izraz ima – preko metaforične razširitve – tudi političen pomen. Z njim se označuje tiste ljudi, ki ne sprejemajo drugih rasnih, religioznih in spolnih skupin. »Ne bodi tako nestrpen,« rečemo človeku, ki noče biti v vrsti skupaj s Kitajcem.

Ta razsežnost besede se je uveljavila zlasti v devetdesetih letih. V nastajajoči politični stvarnosti je igrala dvojno vlogo. Po eni strani je odgovarjala zahtevam nove, identitetno naravnane politične debate, ki je nadomestila idejni ali svetovnonazorski politični diskurz, značilen za vzhodno Evropo in Balkan pred padcem komunizma. Strpen si lahko do begunca iz Bosne, geja ali Roma, manj primereno pa bi bilo reči, da si strpen do partijca ali zagovornika demokratizacije. Po drugi strani pa je »strpnost« pričela nastopati kot prevod nekega klasičnega termina liberalne tradicije: kot prevod za »toleration« ali »tolerance«. Z drugimi besedami, s strpnostjo smo posvojili toleranco.

Toda pomena teh terminov se nikakor ne pokrivata. Res je, da oba označujeta sprejemajočo držo do drugačnosti; a nanašata se na dve različni stvarnosti. Če odpremo Lockovo Pismo o toleranci – ključno besedilo za razume-

vanje politične razsežnosti tolerance –, lahko vidimo, da se zahteva po toleranci vedno naveljavlja na neko oblast. Locke pravi: vladar ne more pričakovati, da se bodo podložniki drugačne veroizpovedi spreobrnilo po njegovem nareku; v najboljšem primeru bodo konverzijo kvečjemu hlinili. Zato se mora vzdržati vseh religioznih odredb. Svojo oblast mora zadržati zato, ker bi bilo njeno izvajanje brez zelenega učinka, tj. brez pristne, notranje spreobrnitve drugače verujočih.

Ali lahko od vlade prav tako zahtevamo, naj bo strpna? Slišimo, da je nekaj napačnega na takšni rabi izraza. Strpnost se nanaša na razmerje med posamezniki in ne na odnos med vlado in vladanimi. Bistvo strpnosti namreč ni v tem, da znamo zadržati svojo moč v razmerju do drugačnih. Strpen človek se vpricho drugačnega ne vzdrži neke aktivnosti, analogno tolerantni vladi, ki se odreče nekemu področju svoje dejavnosti. Nasprotno: strpnost označuje zmožnost, s katero obvladujemo svoje prenašanje drugačnosti. »Moram biti tukaj s teboj – v isti vrsti, v isti skupnosti – in tvoja prisotnost mi je mučna; a znam se povzpeti čez to trpljenje in potrpeti tvojo prisotnost; sem strpen.« Strpnost je mojstrenje lastne trpnosti; je natanko tista umetnost, s katero ljudje v dolgi vrsti prenašajo svoje čakanje.

Kaj se zgodi, ko ta umetnost prične izginjati? V primeru tolerance je zadeva jasna. Na vlado, ki bi omejevala pravice drugačnih, lahko naslovimo peticije, proti njej protestiramo, jo naznanimo mednarodni javnosti, v skrajni sili se ji upremo. Proti nestrpnosti ne zaležejo ista orodja. Nobeno javno pismo, manifestacija, državljanska pobuda ali kampanja proti sovražnemu govoru ne more izsiliti večšine, s katero potrpiamo nelagodje ob nekem radikalno drugačnem človeku. Ta večšina je namreč del tiste mešanice omike in vpljudnosti, ki jo

Angleži imenujejo »civility«. Ta uvidevnost – če uporabimo še en nezadosten prevod – je sestavljena iz sistema nenapisanih pravil in hkrati pripravljenosti, da drugim ljudem sprejemo neupoštevanje teh pravil. Je omikanost in hkrati prizanesljivost do tistih, ki si te omikanosti ne delijo z nami. Civility obstaja, lahko se jo počasi goji – ne moremo pa je priklicati v obstoj.

Civility vedno vsebuje kanček superiornosti; strpnost ni tu nobena izjema. Do drugačnega človeka smo lahko nazadnje strpni samo tako, da se – posebej zanj – odpovemo delu pričakovanj, ki ga sicer gojimo do članov naše skupnosti (ali do tistih z isto »omiko«). Je prizanesljivost. Evropa se morda mora naučiti izrekati dobrodošlico – vendar brez te prizanesljivosti. ✕

## PODPRITE REVIJO RAZPOTJA

Podprite **kvalitetno pisanje** in **edinstven prostor** **izmenjave mnenj.**

Ponujamo vam tudi možnost generalnega pokroviteljstva celotne revije oziroma sponzoriranja posamezne rubrike.

[razpotja.si/podprite](http://razpotja.si/podprite)